

KIRUNA

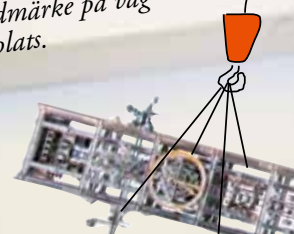
Information

Kom och jobba med oss i sommar

Zuhur Josef och Hilikka Lahti träffas varje onsdag på Centralen i Vittangi

Ett landmärke på väg till ny plats.

Värdegrundsarbete blir bok

Multikonstnärerna på landsbygden

Förslag till nya hastighetsgränser

Lyckat integrationsprojekt

"I Vittangi har vi hittat varandra"

Dags att avliva myterna om återvinning

Skaffa en nyanländ kompis!

Maten förenar i Vittangi

I Vittangi händer det grejer. På Centralen, som är en del av kommunens integrationsenhet, samlas varje vecka runt 50 personer för att laga mat tillsammans. Det är PRO som på onsdagar tillsammans med nyanlända handlar och sedan lagar mat. Att läsa deras berättelse om hur det hela startade och har utvecklats gör att man känner tillförsikt. Det här är integration på hög nivå. En stor eloge till PRO:s och integrationsenhetens engagemang och arbete i Vittangi!

I detta nummer skriver vi också om några av våra verksamheter ute i kommunen. Kirunabostäder berättar om sina anställda som får agera allkonstnärer på sina jobb i Karesuando, Abisko, Svappavaara och Vittangi. I Karesuando har vi besökt Videgården för att höra mer om deras smarta system där hemtjänsten och de som jobbar inne på Videgården brukar byta arbetsuppgifter. Det gagnar både brukare och anställda.

I Kiruna har vi gjort en stor investering för att förbättra kvaliteten på dricksvattnet. Till hösten inleds byggnationerna av ett nytt steg i reningen. Läs mer om detta på sidorna 6-7.

Ett annat angeläget ämne som vi tar upp den här gången är vad man ska tänka på vid en kris. Det är viktigt att ställa sig frågan om man har utrustning och förnödenheter hemma för att klara sig i 72 timmar. I stadshuset har vi en utställning under vecka 19 där vi visar vad man behöver ha hemma vid en kris.

Som ni kanske har hört kommer klocktornet på stadshuset att flyttas i år. Det är ett landmärke i Kiruna, som nu får en annan speciell plats. Den nya platsen kommer att ge alla möjlighet att se den fina konsten på nära håll, något som vi inte kunnat göra under de senaste 54 åren. I det här numret berättar vi därför mer om klocktornet.

Och du, glöm inte att söka sommarjobb inom vård- och omsorg. Vi behöver folk!

Ha en riktigt trevlig Valborgsmässoafton!

Följ Kiruna kommun på Instagram och Facebook.

KIRUNA information ges ut av Kiruna kommun och delas ut till alla hushåll i kommunen.

Ansvarig utgivare: Peter Niemi

Redaktör: Ulrika Isaksson

Kontakta redaktionen:

E-post: ulrika.isaksson@kommun.kiruna.se

Telefon: 0980-708 23 | **Växel:** 0980-70 000

Besöksadress: Kiruna stadshus,

Hjalmar Lundbohmsvägen 31.

Postadress: Kiruna kommun, 981 85 Kiruna.

Redaktion: Ulrika Isaksson, Kristoffer Johansson, Anne-Sofie Koivisto, Ulrika Karlström, Marianne Nordmark, Kiruna kommun, Stina Johansson, Tekniska Verken, Emma Wodén, Kirunabostäder, Petra Sternlund, Krauz & Co.

Grafisk produktion: Krauz & Co. reklambyrå
Omslagsbilden till Kiruna Information nr 2/2017 är tagen av Ulrika Isaksson.

Peter Niemi

Kommunchef, Kiruna kommun

KIRUNA Information

Ur innehållet nr 2/2017

Förslag till nya hastighetsgränser ..... **sid 3**

Vi behöver sommarvikarier **sid 4**

Stor investering för bättre vatten ..... **sid 6-7**

Ett landmärke flyttar ..... **sid 8-9**

"Bäst kontakt får man med mat" ..... **sid 10-11**

Multikonstnärerna på landsbygden ..... **sid 12-13**

Effektiv planering på Videgården ..... **sid 14-15**

Håkan Siggemo, samordnare på landsbygdskontoret..... **sid 16**

Kirunamodellen blir bok ... **sid 17**

Återvinningsrobot – Årets vägvisare ..... **sid 18-19**

Ungt perspektiv på stadsomvandlingen..... **sid 20**

Årets Kirunastipendiat..... **sid 21**

"Vi är bara halvbra" Myter om återvinning .. **sid 22-23**

Skaffa en nyanländ kompis ..... **sid 24**

Klarar du en kris? ..... **sid 25**

Notiser ..... **sid 26-27**

Kom och jobba med oss... **sid 28**

En ny hastighetsplan har tagits fram av kommunen. Lägre och jämnare hastigheter minskar luftföroreningar och ger lägre bullernivåer.

Nya hastighetsgränser på förslag

Det nya systemet består av hastighetsgränser i steg om 10 kilometer i timmen, från 30 upp till 120 kilometer i timmen. Tobias Lustig, trafikingenjör vid Stadsbyggnadsförvaltningen, har arbetat med förslaget till hastighetsplan. Text: Tobias Lustig | Foto: Signelement

Varför införs ett nytt hastighetssystem?

– Det ska ge ökad trafiksäkerhet baserad på krockvårdsprincipen, en minskad miljöpåverkan samt en ökad respekt och acceptans för hastighetsgränserna. Djupstudier har visat att dagens hastighetsgränser inom tätorten brister

i sin anpassning till nollvisionskraven, det vill säga att ingen ska skadas svårt eller omkomma i trafiken. Höga hastigheter innebär exempelvis god tillgänglighet för bil, men sämre tillgänglighet och minskad trygghet för oskyddade trafikanter och begränsar bland annat barns rörelsefrihet. Vidare

innebär lägre och jämnare hastigheter minskade luftföroreningar och lägre bullernivåer.

På vilka vägar kan kommunen besluta om hastigheter?

– På gator och vägar inom ett område som är föreskrivet som "tättbebyggt område". I detta fall >>

Foto: Tobias Lustig

>> Kiruna, Jukkasjärvi, Svappavaara, Vittangi, Karesuando och Abisko.

Kommer det att införas 120 kilometer i timmen på någon väg eller gata?

– Nej, kommunerna kan endast besluta om 30, 40, 60, 80, 100, 110 kilometer i timmen i lokala trafikföreskrifter. Hastigheten avgörs av en vägs utformning, hur omgivningen ser ut och vilken funktion den har. Inom Kirunas tätorter finns dock inga vägar eller gator som medger högre hastighet än 60 kilometer i timmen utifrån de nya hastighetsgränserna, med undantag från E10 i Kiruna.

Vilka hastigheter blir det i tätorterna i kommunen?

– Förslaget är att vi ska använda oss av 30, 40 och 60 kilometer i timmen inom tätorterna beroende på vägens funktion, utformning och trafikmiljö. Ambitionen är att skapa sammanhängande områden med samma hastighet för att undvika ryckig körning. Exempelvis, istället för omotiverat långa sträckor med 30 kilometer i timmen på huvudvägnätet är det bättre att utföra punktåtgärder för att minska hastigheten vid exempelvis övergångställen.

Kommer ni skylta om alla vägar direkt?

– Nej, det sker etappvis. Ambitionen är att vi kan starta hösten 2017. De flesta gator och vägar kan skyltas om direkt utan några konstigheter, medan andra kan kräva viss ombyggnation innan omskyltningen.

Kan allmänheten komma med synpunkter på hastighetsplanen?

– Ja, en remissversion av hastighetsplanen finns upplagd på kommunens hemsida. Allmänheten är välkommen att lämna synpunkter på den innan den beslutas av politikerna. ■

Allmänheten är välkommen att lämna synpunkter på den nya hastighetsplanen!

Vid frågor går det bra att kontakta trafikingenjören Tobias Lustig. Telefon: 0980-702 87

Roliga och utv

De jobbar på äldreboenden, HVB-hem och inom LSS. Förutom att alla fyra är kommunanställda har de också gemensamt att de tycker att arbetet är roligt och utvecklande. I sommar kan du jobba med Habon, Towa, Emil eller Adam.

Text och foto: Ulrika Isaksson

**VI BEHÖVER
SEMESTER-
VIKARIER!**

**Se vår plats-
annons på
sista sidan!**

Fakta:

HVB-HEM

HVB står för "hem för vård och- eller boende". Kommunen driver flera hem för ensamkommande ungdomar som är i åldrarna 15-17 år och de får bo i hemmen tills de blir 18 år.

Boendena är bemannade dygnet runt och personalen som arbetar i verksamheterna kallas handledare. De flesta ensamkommande ungdomar som kommit sedan uppstart av det första HVB hemmet 2011, är i dag verksamma och aktiva inom såväl arbetslivet som föreningslivet i Kiruna.

LSS

Personer som omfattas av **LSS – Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade** – har utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd, bestående och betydande begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder, andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

Habon Abdirahman, Towa Nordvall, Emil Kieri och Adam Yamal är redan vikarier och har nu också sökt sommarjobb vid kommunen. "Det finns jobbomöjligheter och man kan hitta flera olika jobb på kommunen", säger Habon Abdirahman.

vecklande jobb

Det är en härlig vårvinterdag i mars när Towa Nordvall, Habon Abdirahman, Emil Kieri och Adam Yamal samlas på Movägens äldreboende för att berätta om varför de valt att arbeta inom vård- och omsorg vid Kiruna kommun.

– Jag har jobbat här på Movägen i tio månader och jag tycker verkligen om att hjälpa gamla människor. Man får träffa många olika människor, lära sig nya saker och så språket förstås, säger Habon Abdirahman.

Adam Yamal arbetar också på ett äldreboende. Han håller med.

– Det är bra eftersom alla hjälper varandra och alla är snälla. Jag tycker också att det är viktigt att man har ett jobb. Det är inte bra att bara sitta hemma, säger han.

Emil Kieri jobbar på ett HVB-hem för ensamkommande barn och ungdomar. Han tycker att det är utvecklande att arbeta med ungdomar.

– Man är handledare och vägleder. Det är både trevligt och varierande. Målet är att man ska få ungdomarna att fungera i vårt samhälle. De är friska människor som behöver stöd. Man blir lite som en förälder.

Emil Kieri menar att det är bra att jobba på ett HVB-hem. Och perfekt sommartid.

– Det är nyttigt att jobba på ett HVB-hem. Det är mångsidigt och socialt. På sommaren ger det stor variation. Man är mycket ute och hittar på saker med ungdomarna. Ja, det är gemensamt för alla yrken inom vården, man är ute mycket.

Towa Nordvall arbetar inom LSS. Hennes arbetsuppgifter är både roliga och utvecklande.

– Man får vara delaktig och har varierande arbetstider. Man lär sig att ta ansvar och har roliga arbetsdagar.

Att sommarjobba på Kiruna kommun kan vara vägen in på arbetsmarknaden.

– Det finns stora jobbomöjligheter och man kan hitta flera olika jobb på kommunen, säger Habon Abdirahman.

– Jag hoppas att fler vågar söka jobb inom vård- och omsorg. Det kanske känns läskigt, men det är det inte. Det är givande, säger Towa Nordvall. ■

Jätteinvesteringen ska fö

Om tre år ska projektet Kiruna vatten vara genomfört och då ska kvaliteten på Kirunabornas dricksvatten förbättras ytterligare. Till hösten inleds byggnationerna av ett nytt steg i reningen av dricksvattnet och metoden som används är väl beprövad.

Text: Mattias Forsberg | Foto: Fredric Alm, Mattias Forsberg

Den externa projektledaren Jenny Skoglund från Tyréns och Tekniska Verkens biträdande projektledare Conny Snäll tycker båda att det är skönt att byggstart nu börjar närma sig. De känner sig trygga med den beprövade metod som valts och menar att vattenkvaliteten kommer att öka avsevärt.

Kiruna har generellt sett väldigt bra kvalitet på dricksvattnet men det kan bli bättre på vissa punkter och under delar av året. Många känner säkert igen det klassiska vårvattnet som ibland kan vara missfärgat. Detta sker i samband med snösmältningen, då enorma mängder vatten rinner ner i dalgångarna och vidare till Torne älv där Kiruna hämtar sitt råvatten. Smältvattnet drar med sig partiklar som missfärgar vattnet och ibland förekommer även en svag lukt. Trots detta håller vattnet alltid godkänd kvalitet och just dricksvattnet är faktiskt ett av våra mest kontrollerade livsmedel.

För att ytterligare förbättra kvaliteten på dricksvattnet pågår ett projekt som kallas Kiruna vatten.

I skrivande stund pågår detaljprojektering och i maj månad går entreprenaden ut på upphandling.

Eftersom Kiruna tar sitt råvatten från Torne älv innebär det att höga krav ställs på de olika reningsstegen. I dag har vi två så kallade barriärer i form av UV-ljus respektive klorering men krav från livsmedelsverket gör att investeringar krävs i ytterligare en barriär.

– Den nya processen kommer att ta bort färg, lukt och smak så att vi får ett bättre och klarare vatten. Problemen med det vi brukar kalla vårvatten kommer att försvinna helt, säger Conny Snäll, biträdande projektledare.

2013 fattade kommunfullmäktige beslutet att

150

liter per sekund.

Så stor kapacitet kommer den nya anläggningen ha. Det motsvarar 13 500 kubikmeter vatten per dygn.

investera i förbättringar av dricksvattnet i Kiruna.

Projektet inleddes redan innan kommunfullmäktige hade fattat beslutet och trots att arbetet har pågått i flera år så har det inte varit en enkel uppgift att hitta en process som är ekonomiskt hållbar. Efter flera pilotförsök föll valet på metoden med kemisk fällning och så kallad lamellsedimentering med kolfilter. När råvattnet passerar de olika stegen i reningsprocessen tas både partiklar, parasiter och andra skadliga ämnen bort.

Metoden som Kiruna kommun investerar i kommer att rena vattnet ytterligare under hela året, även om behovet främst finns under vårens snösmältning och i samband med kraftigt regn.

– Vi räknar med att den nya investeringen

Överbättra Kirunas vatten

En ny byggnad intill vattenverket i Kiruna planeras. Där ska den nya reningen inrymmas. 2020 kan Kirunaborna förväntas få ett ännu renare vatten och problemen med det så kallade vårvattnet blir ett minne blott.

kommer att kunna förse Kiruna med vatten av bra kvalitet under en överskådlig tid. Det känns tryggt att vi nu använder en beprövad metod med kemisk fällning som vi verkligen vet fungerar, säger Jenny Skoglund, projektledare för Kiruna vatten.

Det befintliga vattenverket i Kiruna blir kvar men det kommer att utökas med ytterligare en byggnad där det nya reningssteget byggs in. Byggstart är planerad till oktober 2017 och arbetet väntas vara färdigt i slutet av 2019. När allt står klart krävs en inkörningsperiod och under 2020 kommer Kirunaborna att ha tillgång till ett dricksvatten av ännu bättre kvalitet. ■

SÅ GÅR DET TILL: Vattnet tas från Torne älv och det pumpas via ledningar till vattenverket i Kiruna för beredning. I det första steget går vattnet genom en så kallad flockning som gör att små partiklar av jord och smuts klumpas ihop innan det går vidare till en sedimentering där dessa klumpar avskiljs från vattnet och faller till botten. Det renade vattnet går vidare till ett kolfilter där dålig lukt och smak tas bort. I nästa steg passerar vattnet UV-ljus, klor tillsätts och vattnet renas från eventuella smittoämnen. Sedan är vattnet rent och det lagras i en reservoar innan det pumpas vidare ut till Kirunaborna.

Alla känner till det – stadshustornet som blivit ett landmärke starkt förknippat med Kiruna. Men det är inte så många som sett det på nära håll, något som det snart blir ändring på.

– Äntligen får Kirunaborna och hitresta möjlighet att se vilket fantastiskt konstverk vårt stadshustorn är. Bror Marklund jobbade länge med klocktornet men så blev det också verkligen bra, säger kultursekreteraren Lennart Lantto.

Text: Ulrika Isaksson | Foto: Kjell Törmä, Ulrika Hannu

En bild från Hofors, 1968, när tornet var nytt och en modell åkte på turné i Bror Marklunds hemtrakter. En modell av tornet i skala 1:5 av tornets tre översta sektioner finns utställd i Kiruna stadshus. *Kom och titta!*

Ett landmärke flyttas

För 54 år sedan stod det nuvarande stadshuset klart. Enligt arkitekten Artur von Schmalensee var det helt nödvändigt att det inte bara blev en förvaltningsbyggnad utan även en plats för stadens invånare. På denna byggnad placerades tornet, som genom åren blivit ett av flera landmärken i Kiruna.

”Varför torn på ett stadshus? En symbol gammal som Dogens ring. Men som alla symboler av ett realistiskt ursprung. I detta fall för stadens självstyrelse. Ett försvarstorn bevakat av knektar på tornets krön.”, skriver Artur von Schmalensee.

Stadshustornet är en gjutjärnskonstruktion, som levererades i sektioner för att monteras på plats. Bror Marklund, konstnär och professor, fick uppdraget att utforma klocktornet. Artur von Schmalensees tanke var att gjutjärnet i kombination med nysnö, yrsnö och rimfrost skulle skapa effekter på tornet.

I tre år arbetade Bror Marklund med att modulera fram figurer i gips, som han sedan göt i brons och järn. Det fanns inga tydliga instruktioner om hur tornet skulle se ut när han drog igång arbetet utan endast en önskan om utsmäckning. Priset för Stadshustornet blev kanske därför betydligt dyrare än tänkt, omkring två miljoner kronor eller nästan en sjättedel av vad hela stadshusprojektet hade beräknats kosta.

– Men så här i efterhand får man ju vara glad över att Bror Marklund i princip fick fria händer. Med tanke på hur vackert det blev, säger Lennart Lantto.

Figurerna som han gjorde finns i alla riktningar, symbolerna är natur och kultur. Formspråket är reducerat och nästan primitivt. Över ett grånande varghuvud och en utmärglad renkropp träder två gruvarbetare fram i full mundering och utgör huvudmotivet. Den ena står stadigt blickande ut mot horisonten, den andra sträcker

45 METER HÖGT TORN!

Arkitekt: Bror Marklund, Stockholm

Byggtid: 1959-1963

Höjd: 45 meter

Material: gjutjärn

23 klockor finns i klockspelet. Den största klockan väger 1 536 kilo, den minsta 55. Klockorna sammanlagda vikt är 8.2 ton!

Klockornas namn: Kiruna, Bergtagen, Kvartett, Kommunal, Skolan, Röd, Jägaren, Fiskaren, Sångaren, Musikanten, Rallarens ros, Storsalvan, Bådaren, Gruvstumor, Bastun, Pro patria, Språksam, Bäckan, Kebnekajsa, Renkalven, Jämlighet, Jojken, Anonym. **Det finns dikter till varje klocka, skrivna av författaren Björn-Erik Höijer.**

sig upp mot himlen, som för att hälsa ljuset. I motsatt riktning ut ur tornet sträcker sig en rov fågel ut.

Tornet har också hela 23 klockor, som kan spela flera olika melodier.

– De är fantastiska! Man kan få dem att spela vilka melodier som helst, om än inte klockrent. De kan spela allt från den, för klockorna, specialskrivna låten av Werner Glaser till ”Fjäril vingad syns på Haga”, ”Mors lilla Olle” och ”Internationalen”, berättar

Lennart Lantto.

Alla 23 klockor har namn och texter som skapats av den Malmbergsfödde författaren Björn-Erik Höijer. På sju av klockorna är också texterna ingjutna. Stadshuset stod klart för inflyttning redan i början av 1962, men på grund av förseningar med montaget av klocktornet fick invigningen vänta till april 1963.

8.2

ton är den sammanlagda vikten för de 23 klockorna i tornet.

Under året kommer tornet att flyttas till den nya stadskärnan, för att placeras på torget alldeles intill Kristallen – det framtida stadshuset. I början av 2017 genomfördes en probelysning av tornet, för att se hur det kan komma att se ut på plats i den nya stadskärnan. Lennart Lantto är mycket nöjd över slutresultatet.

– Tack vare den planerade belysningen, när tornet väl är på plats vid nya stadshuset, så kommer delar av tornet att framträda som man inte lagt märke till när tornet varit på den tidigare platsen. Inte ens under dagtid. Det kommer att bli mycket spännande att se, säger han. ■

Klocktornet har övervakat många av Kirunabornas högtider och fester, här studentbalen 2016. Det är i skrivande stund inte känt exakt när under 2017 klocktornet flyttas, eftersom LKAB just nu arbetar med upphandlingen.

SPRÅKSAM

Puoris!
Godag!
Pejve!
Kiitos!
Jo,
tack så mycket,
hyvästi och adjö.

RALLARENS ROS
Hon följde banan.
Eldsköte. Trollmjölksbröst.
Röd röst i rallarodyllen.
Brandfackla och ögonröst.

SKOLAN

Vår barmorska,
sträng men ljus.
Lärde oss stava –
stjärnögon tände
i tysta ödemarkshus.
Lärde oss ordet;
lärde oss stiga,
barfota stiga på grus.

ANONYM

Okänd
omött
oälskad
här
ljuder
Jag!

BERGTAGEN

Från Luossa skådade jag fjällen
en sommarnatt.
Allting dämpat violett.
Kriiii! gråfågeln sjöng vemodigt.
Så tystnade naturen. Solen vände.
Nu hördes bäcken; det prasslade
i löven. Kriiii! kom fågeln igen.
Sen dess är jag fast.
Bergtagen.

Klockdikter av Björn-Erik Höjjer.

”Bäst kontakt får man med mat”

Först hände ingenting. Sedan sade det BOOM!

När PRO i samarbete med kommunen startade Matkultur blev intresset enormt. Nu samlas runt 50 personer varje onsdag för att laga mat. Och eldsjälarna bakom Matkultur, Hilikka Lahti och Kersti Eliasson från PRO, har fullt upp.

Text och foto: Ulrika Isaksson

Birgitta Anar fixar kaffe och väntar på att det ska dyka upp folk. Hon jobbar på Centralen, som är en del av kommunens integrationsenhet. Centralen slog upp portarna i oktober förra året i Migrationsverkets lokaler på vårdcentralen i Vittangi. Tanken är att de nyanlända i byn ska ha någonstans att gå, något att sysselsätta sig med.

– Först hände ingenting. Vi kontaktade föreningarna och sportklubben körde Walk and Talk, en timmes promenad tillsammans, men det kom inte så många. Jag har kört bingo och allsång, men det visade sig att det är mat som är grejen. Det förstod vi när de otroligt duktiga damerna från PRO drog igång, berättar Birgitta Anar.

Det är onsdag och vanligtvis lagas det mat, men i dag är det hantverksdag i stället. PRO har ställt fram tyger, garner och en symaskin. Besökarna börjar droppa in.

Massoumeh Housseini från Afghanistan kom till Vittangi för en månad sedan. Tillsammans med Parvin Rahimi plockar hon i garnerna och funderar på vilka färger som passar bäst ihop.

– Jag tycker att det är bra med Matkultur. Det är roligt att träffas, laga mat, sticka och prata, säger Massoumeh Housseini.

Det är inte så många som kan svenska, men det går inte att ta miste på att de uppskattar att vara på Centralen. Både barn och vuxna kommer. Efter ett tag dyker en av huvudpersonerna, Hilikka Lahti, upp. Kersti Eliasson är upptagen med annat den här onsdagen.

– Det är därför vi inte lagar mat i dag, vi behöver vara två, säger Hilikka.

Hon börjar direkt plocka i tygerna och föreslå vad deltagarna skulle kunna tänkas sy. Sömmerskan Zuhur Josef hittar en gammal gardin och

Massoumeh Housseini kommer från Afghanistan och tycker det är roligt att träffas, sticka, prata och laga mat.

sätter sig vid symaskinen för att sy ett förkläde.

Hilikka berättar hur hon ”raggade upp” de första deltagarna i höstas.

– Jag såg två kvinnor på Coop i Vittangi och gick fram till dem och sade hej. Jag sade att vi skulle starta matlagning på onsdagar och att de skulle komma på en fika först. Berätta åt er väninnor också, sade jag.

Tio personer kom till det första tillfället.

– Då åkte jag till Gästis och knackade på. Hoppa in i bilen, ni ska med, sade jag. Jag hämtade

Birgitta Anar jobbar på Centralen i Vittangi, en del av kommunens integrationsenhet.

”Alla är jättenöjda och verkligen glada över att det finns något att göra i byn.”

*Birgitta Anar,
Centralen Vittangi*

dem några gånger och efter det har det inte varit några problem. Mun till mun-metoden har funkat, berättar Hilikka.

Och responsen har varit enorm. Varje onsdag kommer runt 50 personer för att träffas, handla och laga mat tillsammans.

– Det här ger mig väldigt mycket. Jag kan hjälpa och underlätta för de människor som tvingats fly hit. Nu har jag blivit bekant med dem och många tyr sig till mig. Jag tror att det är en trygghet i att det finns någon som hjälper, säger Hilikka.

Amal Amin och **Joumaah Amouri** har varit i Vittangi i åtta månader. Och trivs. "Det är lugnt här i Vittangi."

Joumaah Amouri och hustrun Amal Amin har varit i Vittangi i åtta månader. Och de trivs.

– Vi tycker om Vittangi. Det är lugnt och människorna här är bra. Vi kommer hit för att laga svensk och arabisk mat varje onsdag. Min favoritmat är köttbullar, men älgköttssoppa var jättegott. Nästan all svensk mat är bra. Ja, jag älskar mat! säger Joumaah Amouri och skrattar.

Om knappt en månad håller Matkultur avslutning. Men vem vet, kanske blir det en fortsättning efter sommaren. Fler och fler har också kommit på bingo och allsången under den senaste tiden.

– Alla är jättenöjda och verkligen glada över att det finns något att göra i byn, säger Birgitta Anar.

– Bäst kontakt får man med mat. Alla behöver vi det. Man behöver inte prata så mycket, maten binder oss samman, säger Hilikka Lahti. ■

Hilikka Lahti från PRO i Vittangi, var med och startade Matkultur i höstas. Nu träffas runt femtio personer varje vecka för att laga mat och umgås.

Till höger, **Zuhur Josef** vid symaskinen.

Åsa Isaksson ansvarar för både fastighetsskötsel och lokalvård i skolan, förskolan och badanläggningen i Abisko. Hon trivs med arbetet. "Jag får lösa uppgifterna utifrån när de dyker upp och provar gärna att fixa olika saker."

Multikonstnärer på landsbygden

Kirunabostäders personal på landsbygden arbetar i många fall ensamma med fastighetsskötsel eller lokalvård ute i kommunens spridda byar. Det är ett fritt arbete där personalen kan styra över mycket själv, men det krävs också att man är något av en multikonstnär. Text: Emma Wodén | Foto: Petra Sternlund, Gudrun Lageholm, Britt-Marie Kemi

På Kirunabostäders kombitjänst i Abisko hittar vi Åsa Isaksson, 52 år. Det var efter en pensionsavgång förra hösten som Åsa tog över arbetet efter att ha vikarierat på samma tjänst vid behov under många år. Kombitjänsten innebär att Åsa ansvarar för både fastighetsskötsel och lokalvård i fastigheterna i Abisko. Kirunabostäder sköter om förskolan, skolan och badanläggningen och det är ett varierande arbete med uppgifter som snöskottning, sandning, städning och vattenrening i simhallen.

– Man kan säga att jag gör så gott som allt och det trivs jag med, säger Åsa. Jag får lösa uppgifterna utifrån när de dyker upp och provar gärna att fixa olika saker. Men jag ger mig inte på det jag inte klarar av, då ber jag om hjälp.

Ibland kan Åsa sakna någon att bolla tankar och idéer med i arbetet men för det mesta uppskattar hon att arbeta själv.

– Jag träffar barn och personal på förskolan och skolan hela dagarna så jag är aldrig ensam. Åsa uppskattar att kunna arbeta och bo i Abisko med närhet till naturen. Efter en arbetsdag kan hon ta skotern som står parkerad på gården och åka ut och fiska eller ta en skidtur.

– Det ger nytta för själen.

Bengt-Ove Törelid har arbetet som fastighetsskötare åt Kirunabostäder i Karesuando sedan bolagets start 2002. Han tycker att han har ett mycket bra jobb med blandade arbetsuppgifter. Att arbeta ensam kräver lite mer än när man har kollegor i närheten. Det gäller att komma ihåg allting själv och ibland kan det uppstå problem som är svåra att lösa på egen hand.

– Men det brukar ordna sig och jag kan få hjälp av lokalvårdarna eller entreprenörer, säger Bengt-Ove.

Bengt-Ove sköter de kommunala fastigheterna i Karesuando och har även hand om förskolan och skolan i Soppero.

– Det är verkligen ett varierande arbete. På morgonen vet man aldrig hur dagen kommer att se ut, det beror på vad som händer, men det är ett jättebra jobb och man blir inte less.

Gudrun Lageholm trivs med jobbet som lokalvårdare i Svappavaara. "Det är fritt och man får röra på sig hela tiden."

Anders Ek är fastighetsskötare i Vittangi ...

... och **Bengt-Ove Törelid** arbetar i Karesuando.

Anders Ek är fastighetsskötare i Vittangi där han precis som Bengt-Ove Törelid sköter simhallen, felanmälningar och ronderingar av

fastigheterna. Det ingår även beredskap i tjänsten vilket innebär att han var sjätte vecka finns tillgänglig dygnet runt i fall något akut skulle inträffa. När det sker oförutsedda saker upplever Anders det som stressigt att arbeta ensam, men han uppskattar att kunna styra mycket i arbetet själv. Han tycker att arbetet som fastighetsskötare är utvecklande då man lär sig nya saker hela tiden.

– Jag har hunnit lära mig mycket under åren som fastighetsskötare, man är kanske inte expert på något men bra på mycket, säger Anders.

I Svappavaara arbetar Gudrun Lageholm, 55 år, som lokalvårdare. Hon trivs mycket bra med lokalvårdsyrket, hon gillar att det är fritt och att man får röra på sig hela tiden. Arbetet innebär städning i förskola, skola, reningsverk och trapphus och Gudrun uppskattar variationen i arbetet. Gudrun arbetar även i simhallen en del av sin arbetstid, där sköter hon allt från biljettförsäljning och vattenprover till badvaktsjobb. Det är Gudrun och hennes arbetskamrat Paula som arbetar som lokalvårdare i Svappavaara. De har en god stämning på arbetsplatsen och fikar oftast med personal från skolan. Gudrun tycker att det är familjärt att bo i Svappavaara och att det var bra för barnen att växa upp här.

– Nu är barnen vuxna och jag hade kanske haft anledning att flytta härifrån, men jag trivs så bra med jobbet så varför ska jag byta? säger Gudrun. ■

Kirunabostäders personal på landsbygden

I byarna Abisko, Svappavaara, Vittangi, Karesuando och Soppero arbetar sammanlagt 13 personer. De är fördelade på tjänsterna:

- 1 förvaltare/arbetsledare
- 3 fastighetsskötare
- 1 kombitjänst
- 9 lokalvårdare

Både brukare och personal trivs på Videgården. Från vänster: Svante Rautio, Ingegerd Hetta, Vilho Salmi, Kjell Siekas och Eila Tapani.

Effektiv planering mellan hemtjänst och boende skapar trygghet

Vid äldreomsorgen i Karesuando arbetar samma personalstyrka både i hemtjänsten och på vård- och omsorgsboendet Videgården. Något som verksamheten har visat sig vinna på.

– För våra brukare är det en vinst och trygghet att redan känna personalen när de flyttar till Videgården, säger Josefin Nilsson-Tuoremaa, enhetschef på boendet.

Text: Personalen på Videgården | Foto: Ulrika Isaksson

Men det är inte bara brukarna som känner sig tryggare. Det är även värdefullt för personalen, som har möjlighet att arbeta både inom hemtjänsten och på boendet. Personalen inom hemtjänsten är också stationerad på Videgården.

Att både brukare och personal trivs på Vide-

gården, som har tio boendeplatser och två avlastningsplatser, märks. Vårsolen skiner in i dagrummet och stämningen är hemtrevlig och glad. På väggarna hänger saker som de gamla känner igen från sina liv utanför boendet.

– Det är litet och hemtrevligt här. Vi har också

många aktiviteter för de äldre, säger undersköterskan Leena Bågesund som arbetar med Videgårdens aktivitets- och kulturgrupp.

Två gånger i veckan är det gemensamma aktiviteter. Personalen håller då bland annat i rörelsegymnastik. En gång i månaden kommer bokbus-

Videgården och Karesuando hemtjänst – Sveriges nordligaste äldreomsorg

- **Personal finns dygnet runt**, sjuksköterskorna arbetar både på Videgården och inom hemtjänsten.
- Läkare en gång per vecka och tillgång till arbetsterapeut och sjukgymnast.
- Enhetschef och verksamhetsledare.
- Kyrkan och blomsterfonden har beviljat pengar för att brukarna ska få möjlighet att komma på gudstjänst till kyrkan två gånger. Blomsterfonden har även bidragit med pengar till inköp av julklappar. Även Lions har tidigare bidragit med julklappspengar.
- När brukare avlider ordnas minnesstund med fika för anhöriga.

Eila Tapani gillar att hålla sig sysselsatt.

sen. Självklart anordnas sommar- och julfest för brukare och anhöriga.

– På julfesterna brukar vi äta gott, lyssna på musik och sedan kommer tomten med paket. Nu planerar vi att köpa in vattenfärger och annat pyssel som brukar uppskattas, berättar undersköterskan Kjell Siekas.

Beroende på årstid varierar aktiviteterna. På våren grillar brukare och personal korv och kokar kaffe i eldstaden. Till påsk plockar de in påskris och på sommaren är de mycket utomhus.

– Det är så mysigt att känna doften av nykokt kaffe. Och att ta tillvara av det naturen har att erbjuda, är något vi planerar att göra ännu mer framöver när vi pysslar med våra brukare. Det finns mycket vi kan göra av det vi hittar i skogen under de olika årstiderna. Nu håller vi på att se över

”Det är litet och hemtrevligt här. Vi har också många aktiviteter för de äldre”, säger Leena Bågesund som arbetar med Videgårdens aktivitets- och kulturgrupp. På bilden tillsammans med Svante Rautio.

möjligheten att åka på utflykt till Isosaari för att titta på lammen, säger Laila Salomons-son, som jobbar i köket.

Hon bakar också ofta.

– Det är viktigt att det ofta får dofta nybakta bullar, Gahkku och annat gott på Videgården. När någon fyller är bakar vi förstås tårta.

Många i personalgruppen är utbildade undersköterskor. De flesta talar svenska, finska och samiska, vilket är mycket värdefullt för brukarna.

– Vi tar vara på de olika kulturer som finns här. När Finska föreningen underhåller på boendet brukar vi även bjuda in hemtjänstens brukare, vilket är mycket omtyckt. Vi har även renoverat dagrummet, där vi ska inreda med fler föremål som de äldre kan känna igen sig i, säger Josefin Nilsson-Tuoremaa. ■

ARBETSPLATSEN

Tillväxtavdelningen
i Karesuando

Håkan Siggemo arbetar som samordnare på Landsbygdskontoret i Karesuando.

Tre frågor till Håkan Siggemo

Håkan Siggemo tillhör den nyinrättade tillväxtavdelningen på Stadsbyggnadsförvaltningen och arbetar som samordnare på Landsbygdskontoret i Karesuando.

Vad är Landsbygdskontoret?

– Det fungerar som en servicepunkt i området. Här finns möjlighet att skriva ut blanketter, kopiera med mera. Här finns ett lärcentrum och alla som studerar på distans har möjlighet att använda den infrastruktur som finns. I dag finns det cirka tio studenter som använder möjligheten att göra sina tentamina och prov från hemorten. Hit kan du vända dig med flera olika frågor.

Vilka är dina arbetsuppgifter?

– Att lotsa medborgaren till rätt kommunal förvaltning eller kommunalt bolag hör till sådant som jag gör. Kommunens mål med att skapa förutsättningar för 1 000 nya jobb och 400 hel-tidsstudieplatser och ett inkluderande samhälle

omfattar också landsbygden. Att jobba med tillväxt kan vara svårt på landsbygden i dag, eftersom befolkningen minskar och som en följd av det minskar servicen. Men jag har ett nära samarbete med till exempel Tornedalen 2020 (Leader) och Fiskeföreningen som kan bevilja medel till olika projekt i området. En egen insats krävs också. Det kan handla om ”arbetade timmar” i projektet för deltagarna. Ett bra exempel på projekt som gynnar utvecklingen på landsbygden är Kuttainen Isoaari ekonomiska förening.

Hur arbetar du med landsbygdsfrågorna?

– Jag ser turismen som en stor utvecklingspotential i området, men det som saknas är entre-

Har du idéer kring landsbygdsutveckling kontakta gärna Håkan Siggemo!

E-post: Hakan.siggemo@kommun.kiruna.se
Telefon: 0980- 756 96

prenörer som vågar satsa. Utvecklingsfrågor står högt på min agenda, exempelvis har vi genomfört landsbygdsdialog tillsammans med andra aktörer i ett tiotal bygder under förra året. Tanken har varit att visa att det i dag finns möjligheter till olika projekt genom bland annat Leader och Hela Sverige ska leva. ■

Datakiosker i byarna

■ ■ På biblioteksfilialerna i Svappavaara, Vittangi och Karesuando finns nu datakiosker installerade som gör det möjligt för besökare och låntagare att nyttja internet för information och nyhetsläsning.

– Det är viktigt för de besökare som kommer till biblioteket och som inte har tillgång till egna datorer att biblioteket kan erbjuda den här tjänsten, säger Lisbeth Asplund biblioteksassistent vid Karesuando filial.

Varmt välkomna att besöka filialerna för mer information och en visning av kioskerna.

Text: Carina Salomonsson

■ ■ *PS. Du vet väl att det nu är fri wifi på Kiruna stadsbibliotek och på filial/skolbiblioteken i Karesuando, Svappavaara och Vittangi.*

Nu finns datakiosker på biblioteken i byarna!
Välkommen!

”Grunden till fred börjar i tidig skolålder”

Kirunamodellen blir bok

Behnam Golmohammadi jobbar med värdegrunder i alla kommunens skolor. Och snart kommer hans pedagogik ut i form av en handbok för alla Sveriges skolor. Text: Anne-Sofie Koivisto

Kirunamodellen är en unik form för att jobba med värdegrunder. Projektet har teckningstävlingen “En värld för alla”, som är en konkret handling för att påverka elevernas attityder och normer att redan i tidig ålder kunna tänka globalt och handla lokalt. Det kan till exempel handla om att ta emot nyanlända barn på ett bra sätt. Detta gör att de nya i sin tur i framtiden behandlar samhället på samma sätt som samhället har behandlat dem.

Dessa små ringar växer och det är grunden för fred som börjar i skolorna i tidig ålder. Kirunamodellen har blivit känd i många andra kommuner som en förebild för hur barnen tränar och får en positiv upplevelse av integration.

– Vi kallar dessa elever för Fredsambassadörer som varje år deltar i en teckningstävling. Eleverna deltar också i andra konkreta projekt som skapar framtidstro för nästa generation, berättar Behnam Golmohammadi.

Eleverna i årskurs 6 deltog i en dikttävling om ”Vad vill jag förändra i världen”. 200 dikter kom in och en elevgrupp på gymnasiet valde ut 23 vinnare. Eleverna belönades med priser sponsrade av Intersport. Dikterna var så inspirerande och fulla av framtidstro att kommunalrådet Kristina Zakrisson föreslog att varje sammanträde i kommunstyrelsen ska starta med en av elevernas dikter. Dessa möten sänds också i radio.

Behnam Golmohammadi arbetar vid Elevhälsan som resursperson för värdegrund. ■

Nya Raketskolan 4B från vänster: Maja Pekkari, Gustav Laaksonen, Vilgot Hägglund, Theo Asterlund, Theo Dahlbäck.

Triangelnskolan 4K, från vänster: Eva Öhrn, Michaela Aili Vesten, Maya Stenmark och Maya Kyrö.

Klass 5G på Bergaskolan blev Årets vägvisare och fick ta emot en prischeck från Lars Törnman, styrelseordförande, Tekniska Verken och kommunalrådet Kristina Zakrisson.

Tekniska Verken
tävling
Årets vägvisare
arrangeras för att sprida
kunskap om hållbarhet
och återvinning.

Roboten blev Årets vägvisare

När elever i årskurs 4-6 tävlar i att designa och bygga återvinningskärl för hemmamiljö sprudlar kreativiteten. Klasser från Vittangi, Tuolluvaara och Kiruna har deltagit i Tekniska Verkens skoltävling Årets vägvisare med uppdraget att rita och bygga prototyper av återvinningskärl. Förstapriset kammades hem av klass 5G på Bergaskolan. Text: Åsa Haapasaaari | Foto: Mattias Forsberg och Åsa Haapasaaari

Eleverna hade bra svar på frågorna som jury-medlemmarna ställde till dem. Mats Nilsson, chef hållbarhet och affärsutveckling på Tekniska Verken var imponerad av bidragen och elevernas intresse.

Michael Nilsson, avdelningschef VA/rehållning på Tekniska Verken och en av jury-medlemmarna tyckte det var svårt att välja sina favoriter bland alla kreativa och genomtänka förslag. Bidraget som Milly Sundgren och Alice Lavér-Berggrens grupp skapat hamnade högt på hans lista.

Saga Larssons och **Tilda Silverhall Tiensuus** grupp har designat ett stabilt lock till kärlet för pantburkar. Endast halva ytan upptill öppnas upp. Den andra halvan fäster i återvinningskärlets kanter så locket blir väldigt stabilt.

Vinnarna av publikens pris gick till 5G på Bergaskolan tack vare återvinningsroboten Henke som Evelina Honkala och Stella Larssons grupp hade designat och byggt.

Tuollavaarakolan kom på fjärde plats med sitt bidrag anpassat för synskadade. När någon rör vid glödlampen hjälper känslan en rätt. En röst berättar samtidigt att det är glödlampor som ska återvinnas.

en tonfiskburk i återvinningen, säger Tilda Silverhall Tiensuu.

I roboten som Evelina Honkala och Stella Larsson hade byggt tillsammans med klasskompisar i 5G på Bergaskolan trillar batterier som sätts in i sidan av roboten ner genom rör till robotens fötter. De hade satsat på att uppfylla juryns kriterium kreativitet.

– Det är roligare att sätta in glödlampor

i ögonen på en robot när man återvinner, säger Stella Larsson.

Både Evelina Honkala och Stella Larsson säger att de har lärt sig är att sortera bättre sedan tävlingen startade.

– För oss på Tekniska Verken är tävlingen Årets vägvisare ett sätt att tidigt förankra hållbarhetstänket bland framtidens vuxna, säger Jan Fjordell, vd på Tekniska Verken och medlem i jury som utsåg de vinnande bidragen. ■

ÅRETS VÄGVISARE

DESIGNA OCH BYGG ÅTERVINNINGSKÄRL

GRATTIS TILL ALLA VINNARE!

- 1:a pris 10 000 kr 5G Bergaskolan
- 2: pris 7 000 kr 6K Triangelskolan
- 3:e pris 5 000 kr 5A Högalidskolan
- 4:e pris 3 000 kr 4T Tuolluvaarakolan

Publikens pris och fina återvinningskassar till klassrummet vann 5G Bergaskolan.

Läs mer om vinnarna och motivering till priserna på Tekniska Verkens webbplats: tekniskaverkenikriuna.se

Efter ett intensivt arbete i det egna klassrummet ställde eleverna ut sina alster på Folkets Hus i Kiruna och tävlingens jury hade möjlighet att ställa frågor om dem. Tilda Silverhall Tiensuu och Saga Larsson går i klass 4G på Bergaskolan. Deras grupp satsade på återvinningskärl som är både snygga och praktiska.

– Alla våra kärl har specialfunktioner. Till metallåtervinningen har vi ett speciallock för att det inte ska lukta om man till exempel slänger

Emilia Holmberg, Gustav Freiner och **Vincent M Stålnacke** har jobbat med temat *Ett nytt levande Kiruna* som bland annat handlar om hur staden kan göras mer attraktiv.

Ungt perspektiv på stadsomvandlingen

Lätt att resa, möjlighet till utbildning och attraktiva jobb. Det är något av det som kom upp när ett sjuttioal gymnasieelever jobbade med projektet *Samhällsomvandling ur ett ungdomsperspektiv*. Text och foto: Marianne Nordmark

Projektet startade med att eleverna gick på inspirationsföreläsningar av representanter från Kiruna kommuns kultur- och utbildningsförvaltning, miljö- och byggnadsförvaltningen, Tekniska Verken, Kirunabostäder, Företagarna i Kiruna, Luleå tekniska universitet, LKAB och Laevas Sameby.

– Målet med projektet är att vi som är aktörer ska få kunskap om vad unga tycker om stadsomvandlingen. Samtidigt ska eleverna lära sig mer ur de olika aktörernas synvinklar, säger Anders Karlsson, chef på miljö- och byggnadsförvaltningen.

– Eleverna kontaktade de olika aktörerna och samlade fakta som de sedan sammanställde inför redovisningen, berättar Britt Holmlund, som är lärare vid Lapplands Gymnasium.

I slutet av mars redovisade eleverna sina arbeten för beslutsfattare, tjänstemän och deltagande aktörer.

Eleverna Tobias Pudas, Wilma Andersson och

Tobias Pudas, Wilma Andersson och **Benjamin Kallgrund** på Hjalmar Lundbohmskolan i Kiruna har jobbat med frågor om infrastruktur i nya Kiruna.

Benjamin Kallgrund på Hjalmar Lundbohmskolan i Kiruna fördjupade sig under området infrastruktur och nytt resecentrum.

– Det ska vara lätt för oss som reser, säger de.

Emilia Holmberg, Gustav Freiner och Vincent M Stålnacke har jobbat med projektet *Ett nytt*

Britt Holmlund, lärare, Lapplands Gymnasium.

levande Kiruna som bland annat handlar om hur staden kan göras mer attraktiv.

– Det är viktigt att det finns attraktiva jobb och möjlighet till utbildning, säger de. ■

Filippa Barkman.

Till vänster:
Doubt and Faith av
Filippa Barkman.

Motivering: *"Filippa Barkman har tilldelats Kirunastipendiet 2017 för sin vilja att berätta något viktigt och mana till eftertanke. De verk som hon vunnit med är subtila och ärliga porträtt som med en säker pennförföring för fram en allvarsam och granskande blick, vilken möter betraktaren med stor integritet".*

Filippa Barkman, konstnär från Skarpnäck har, bland 205 sökanden, utsetts till Kirunastipendiat för 2017.

Text: Lennart Lantto

"Ärliga porträtt med säker pennförföring"

Filippa Barkman är 34 år gammal och har bland annat studerat vid Konsthögskolan i Bergen 2004-2005 och Kungliga Konsthögskolan i Stockholm 2005-2009 samt 2012-2013.

Bland utställningar som Filippa deltagit i kan nämnas Konsthallen i Bergen 2016, Bohusläns Museum 2016, Stene Projects i Stockholm 2015 och 2014 och Kunsthall Grenland i Porsgrunn, Norge 2014.

Filippa Barkman har tidigare erhållit bland annat Tegnerförbundets resestipendium 2016, Svenska Bildkonstnärarfondens stipendium 2013, 2015 och 2016 samt Byggnads Kulturstipendium 2015

och Ida Strömers stipendium 2014.

Övriga fem finalister, av totalt 205 sökanden, var Kristina Nilsson, Tilda Lovell, Anne-Lie Larsson Ljung, Ebba Johansson och Emille de Blanche.

Syftet med Kirunastipendiet är dels att göra Kiruna känt bland konstnärerna som ett värdefullt och intressant motivområde, dels att stimulera konstintresset i kommunen genom att ge invånarna möjlighet att bekanta sig med högklassig aktuell svensk konst.

Kirunastipendiets stipendiebelopp är 40 000 kronor. Kiruna kommun kommer också att köpa

in konst av stipendiaten för cirka 40 000 kronor och en konstutställning med stipendiats konst kommer att anordnas i Kiruna Stadshus under hösten 2017 av Kiruna Konstgille. Dessutom får stipendiaten i fyra veckor under 2017 – och under resten av sin livstid vid besök i Kiruna - bo gratis i konstnärslägenheten i Kiruna.

Juryn för Kirunastipendiet har bestått av representanter för Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Konstnärsförbundet, Kiruna Konstgille och Kiruna kommuns kultur- och utbildningsnämnd. ■

Dina sopor är värdefulla

Varje invånare i Kiruna kommun slänger i snitt 460 kg sopor per år. Hälften av det som slängs i soppåsen hör inte hemma där. Det handlar främst om förpackningar av plast, metall, papper, glas och tidningar. Tyvärr innehåller soppåsarna även farligt avfall som batterier, glödlampor, mediciner och elektronik som borde ha källsorterats på annat sätt. Text: Stina Johansson | Illustrationer: Niklas Brandt, Meramedia | Foto: Signelement

Det kostar. Mycket. Och i onödan. För kommun och medborgare. För mig och för dig och för vår miljö. Oavsett hur och var du bor ska soporna sorteras.

När vi återvinner sparar vi på jordens resurser. Rätt sorterat och återvunnet kan soporna komma till användning igen och bli nya saker. Metall och glas kan återvinnas hur många gånger som helst och papper kan användas fem till sju gånger innan pappersfibrerna blir för dåliga.

Vi har blivit allt bättre på att sortera hushållsavfallet, återvinna och handla second hand. Men mycket återstår att göra. Ny statistik från Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTI) visar att svenska hushåll lämnar fler plastförpackningar till återvinning. Dock är det långt kvar till regeringens nya miljömål som börjar gälla 2020, då minst hälften av alla plastförpackningar ska återvinnas.

För att nå de nya målen behöver vi bli mycket bättre på att sortera våra sopor, minst ytterligare två pappers- och plastförpackningar varje vecka samt minst en konservburk i månaden. Eftersom Kiruna ligger en bra bit under riksgenomsnittet

för återvinning av förpackningar blir kraven än högre på oss.

I Kiruna kommun har vi ökat insamlingen på nästan samtliga fraktioner förutom tidningar, även där är vi långt efter riksgenomsnittet.

Att sortera mer och sortera rätt ger inte bara bättre avfallshandling och mer återvinning. Det ger även effektivare produktion av energi och fjärrvärme. Det bidrar till att hålla kostnader, taxor och avgifter nere. Det leder också till minskad risk för utsläpp av miljöfarliga ämnen i natur och vattendrag.

■ ■ **Att sortera ditt avfall är en av de viktigaste saker du som privatperson kan göra för miljön. Bidra till en hållbar stad du också!**

ÅTERVINNINGSTATION

Här lämnar du alla förpackningar av plast, papper, metall och glas samt tidningar.

TIDNINGAR

- Tidningar
- Data- och skrivpapper
- Broschyrer
- Magasin
- Reklamtryck

OFÄRGAT GLAS

- Flaskor
- Burkar

FÄRGAT GLAS

- Flaskor
- Burkar

Myter om återvinning

Energigtången för att transportera förpackningarna och tidningarna åter upp miljönyttan med återvinningen

Den miljöbelastning som uppstår av transporter motiveras mångfalt av de miljövinster som uppnås.

FÖRPACKNINGARNA BEHÖVER RENGÖRAS NOGGRANT

Många förpackningar räcker att bara tömma och skölja ur.

ALLT BRINNER

Allt som slängs i soppåsen brinner inte. Värmeverket är inget smältverk. Aluminium och andra metaller skapar stora problem vid förbränning. Farligt avfall påverkar oss alla och inte minst vår miljö.

Förpackningar av flera material kan inte sorteras

Alla förpackningar som består av flera sammansatta material ska sorteras efter det dominerande materialslaget. En enkel tumregel är att man aldrig ska behöva använda ett verktyg för att separera två material åt.

MITT BIDRAG TILL ÅTERVINNINGEN ÄR SÅ

LITET

ATT DET INTE SPELAR NÅGON ROLL

Om vi skulle lämna alla metallkapsyler till återvinning, skulle det gå att tillverka 2 200 nya bilkarosser varje år. Om alla svenska hushåll återvann ytterligare en plastförpackning till i månaden skulle koldioxidutsläppen kunna minska med 3 600 ton, vilket motsvarar utsläppen från cirka 1 200 bensindrivna bilar varje år, eller oljeuppvärmning av 675 medelstora villor. Ditt bidrag räknas.

ALUMINIUM OCH STÅL

finns i stora mängder och kan knappast betraktas som ändliga resurser och motivera återvinning

Miljövinsten av att återvinna aluminium och stål består framför allt av att man sparar stora mängder energi om man återanvänder gammalt material, jämfört med att tillverka nytt. Vid återvinning av aluminium förbrukas endast 5 procent jämfört med den energi som går åt vid nyttillverkning.

Soporna **sorteras i efterhand**, så jag kan lika gärna slänga allt i sopnedkastet

Om du slänger dina förpackningar i soppåsen eldas de upp och återvinns alltså inte. Det är betydligt mer resurseffektivt och bra för miljön att göra nya produkter av gamla förpackningar.

I Sverige finns gott om skog, därför behöver vi inte återvinna pappersförpackningar och tidningar

Det är både billigare och mer energieffektivt att återvinna pappersförpackningar än att göra nytt papper av ny råvara.

DET ÄR INGEN IDÉ ATT SORTERA

ALLT BLANDAS JU ÄNDÅ BARA IHOP

Inget av det som läggs i behållarna på återvinningsstationerna blandas ihop, utan allt skickas till återvinning eller energiutvinning. Lastbilen som hämtar förpackningar har flera fack på flaket.

METALLFÖRPACKNINGAR

- Konservburkar
- Lock
- Tuber
- Aluminiumfolie
- Kapsyler
- Tomma sprayburkar

PAPPERSFÖRPACKNINGAR

- Pasta- och flingpaket
- Mjöl- och juiceförpackningar
- Sockerpåsar
- Pappersbärkassar
- Wellpappplådor

PLASTFÖRPACKNINGAR

- Plastbärkassar
- Plastpåsar
- Plasttuber
- Refillpaket
- Plastfolie/Plastfilm
- Innerpåsar i till exempel
- müslipaket
- Flaskor, burkar, små dunkar och hinkar (sylt)
- Chipspåsar
- Frigolit

Tord Wiklund, Monica Isaksson, Laila Rolfsdottir, Emma Bergman, Haile Alem Fanta och Birgitta Anar på kommunens integrationsenhet.

7 tips till bättre integration

Det är oroligt i världen och människor kan inte stanna kvar i sina hemländer. Därför har vi fått och kommer att få nya medborgare i Kiruna. För Norrbotten är det en välbehövlig inströmning av människor som bidrar med många positiva egenskaper och kunskaper.

Men för att människor ska vilja stanna här hos oss, behöver vi ta hand om dem. Ordet integration betyder att en människa får en plats i samhället och samtidigt kan behålla sin kulturella identitet. När alla i ett samhälle anpassar sig, minoritet som majoritet, genom att till exempel förvalta olika religioner, traditioner och seder – då sker integration.

I dag vet vi också att 55 procent av Sveriges befolkning ideellt vill hjälpa nyanlända, men att endast fem procent faktiskt gör det. Det vill vi få ändring på!

Vad kan just du bidra med för att hjälpa integrationen på traven?

Här får du några konkreta tips om saker som du kan göra här i Kiruna:

Besök Café Metropol!

Tanken med ett språkcafé är att mixa människor från olika länder, språk och kulturer. I Kiruna erbjuder Café Metropol, på Arent Grapegatan 29, språkcafé varje vecka. Kolla in deras facebookside för kontinuerliga uppdateringar! De har även babycafé och sängstunder med mera.

Skaffa en nyanländ kompis!

Hur många känner du som har flytt till Sverige? Via integrationsenheten kan du anmäla ditt intresse att lära känna en nyanländ. Genom att lämna ditt telefonnummer eller mailadress kan du ensam eller tillsammans med familjen bli "Vän i Kiruna". Maila eller besök oss på integrationsenheten så får du mer information.

Motionera tillsammans!

Är du aktiv i en idrottsförening? Är du själv eller dina barn med i någon sport där ni kan bjuda in till att prova-på? Har du ett par extra skidor att skänka till ett asylboende? Kan du lära ut att åka skidor? Ta kontakt med de föreningar som finns och hjälp andra att hitta till ett mer aktivt liv. Integrationsenheten hjälper gärna till att hitta personer som kan vara intresserade av att lära sig en ny sport!

Hyr ut en bostad till en nyanländ!

De som får uppehållstillstånd får hjälp av kommunen att finna en bostad. Men valmöjligheten är lika med noll. När kommunen hittar ett boende måste personen i regel tacka ja oavsett storlek eller

hyra. Att finna ett boende själv och är inte lätt. Med få privata kontakter och hyresvärdar som hyr ut dyrt åt företag, är den privata bostadsmarknaden nästan helt stängd. Därför är du som privat hyresvärd mycket viktig! Har du en bostad att erbjuda en nyetablerad person? Annonsera själv eller kontakta integrationsenheten så hjälper vi gärna till att förmedla kontakt.

Le mot en främling!

Ett mer inkluderande och välkomnande samhälle börjar med oss själva. Att skapa värme och en känsla av samhörighet kan börja med att inte se bort utan istället se någon i ögonen, le, säga hej, hjälpa till helt kort på stan.

Köp/skänk dig till ett gott samvete

Ibland ser livet ut på ett sådant sätt att utrymmet för extra tid eller engagemang faktiskt inte finns. Så är det, andas och ta det lugnt. Kanske har du saker/kläder hemma som är i gott skick men som du inte behöver? Släng aldrig fungerande grejer utan ge till personer som behöver! Skänk lite pengar till en hjälporganisation som kan hjälpa när du själv inte räcker till.

Gör någonting!

Ofta är vi väldigt kloka, vet vad som borde göras och diskuterar med andra varför ingen gör något. Ta din kloka idé och ditt driv och gör den där skillnaden som du saknar. Sverige och Kiruna blir bara bättre när människor möts och skapar positiva relationer. Var ett kughjul i navet som bidrar

till ett mer öppet och integrerat samhälle. Gör något i dag! Kommer du inte på något? **Glöm inte att på integrationsenheten på Kiruna kommun hjälper vi dig gärna vidare.**

Vi behöver dig! Så här når du oss:

Besöksadress integrationsenheten:
Geologgatan 1, Kiruna
Hemsida: kiruna.se/Kommun/Invan- dring-integration/Integrationsenheten
E-post: integration@kiruna.se
Besöksadress Café Metropol:
Arent Grapegatan 29, Kiruna

Här hittar du integrationsenheten, **Geologgatan 1.**

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap rekommenderar att vi ska ha förnödenheter och utrustning hemma för att klara 72 timmar.

Klarar du en kris?

Har du vad du behöver?

Utställning med vad man behöver vid händelse av kris!

Var? Infocenter,
Kiruna stadshus
När? 8-12 maj

Samhället i dag är betydligt känsligare för störningar än vad det var förr. Det kan räcka med ett oväder eller ett elavbrott för att stora delar av befolkningen ska få problem. Därför kan det vara bra att fundera över hur du skulle klara dig om krisen inträffar.

I norra Sverige är vi generellt sett duktiga på att vara förberedda för en eventuell kris, även fast vi kanske inte alltid tänker på det. Många är vana vid att vara ute i skogen eller kanske har ett fritidshus utan el och vatten och har därför utrustning anpassad för det.

– Gasolkök, ficklampa, batteridrivna radio och värmande filter är sådant som många använder regelbundet och som kanske redan finns hemma. Den utrustningen är väldigt användbar även när det inträffar en kris, säger Jan Lundmark, Kiruna kommuns säkerhetschef.

Bor du i hus och har en öppen spis så är det såklart en ypperlig värmekälla vid behov. Tänk bara på att besikta den regelbundet så att den kan användas när det verkligen behövs.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rekommenderar att vi ska ha förnödenheter och utrustning hemma för att klara 72 timmar. Inte för att krisen alltid är över efter

VISSTE DU ATT: Efter stormen Gudrun i januari 2005 blev 730 000 personer samtidigt utan el. **Över 50 000 personer var strömlösa i över en vecka**, och för vissa varade avbrottet i 45 dagar.

den tiden, utan snarare för att vi ska vara trygga i vetskapen om att vi klarar oss de tre första dygnet utan hjälp om det skulle behövas.

Vatten, mat och värme är några av våra grundläggande behov som vi inte klarar oss utan särskilt länge. Fundera över hur du skulle klara dig vid en kris, till exempel ett långvarigt elavbrott i kommunen. Hur håller du dig varm? Hur lagar du mat? Hur kommunicerar du med andra när mobiltelefonen har slut på batteri? Som hjälp kan du ta en titt i checklistan till höger över saker som är bra att ha och se vad du kan bocka av. ■

BRA ATT HA HEMMA VID KRIS:

- Fotogenlampa och bränsle, till exempel lampolja eller fotogen. (Tänk på att ha god ventilation för att inte orsaka kolmonoxidförgiftning eller skapa irritation i luftvägar)
- Alternativ värmekälla som inte drivs av el, till exempel fotogen, gasol eller diesel.
- Sovsäck, filter och varma kläder
- Tändstickor
- Stearin- och värmeljus
- Ficklampa med extra batterier
- Dunkar att förvara vatten i. Använd kärl avsedda för förvaring av livsmedel
- Husapotek med det viktigaste för dig och din familj
- Radio som drivs av batterier, vev (dynamo), solceller eller tillgång till bilradio
- Hygienartiklar som fungerar utan vatten, till exempel tvättlappar
- Campingkök och bränsle, exempelvis T-röd för spritkök. Tänk på ökad brandrisk i samband med öppen låga. Använd ej spritkök under köksflåkten
- Mat som klarar förvaring i rumstemperatur utan kylskåp och frys. (Ris, pasta, konserver, nötter, choklad)
- Kontanter
- Papperslista med nummer till exempelvis anhöriga, grannar, kommunen, räddningstjänsten, elleverantören och sjukvården.

Källa: www.dinsakerhet.se

Gasolkök, sovsäck, ficklampa, tändstickor, filter med mera är bra att ha i beredskap hemma.

Betalar du renhållningsavgift för ditt fritidshus?

■ ■ **Tekniska Verken genomför kontroller av fastigheter med fritidshus belägna i hela Kiruna kommun och det har visat sig att ett stort antal fritidshusägare inte betalar renhållningstaxan.**

Renhållningen finansieras i dag genom en solidarisk taxa som kommunfullmäktige har beslutat om. Taxan ska täcka alla kostnader som uppstår vid hanteringen av avfallet. Syftet är att taxan inte ska generera något ekonomiskt överskott. Därför är det viktigt att alla som drar nytta av renhållningen också är med och betalar sin del.

Är du en av dem som inte betalar renhållningsavgift för fritidshuset eller känner du inte till vilka regler som gäller? Ta kontakt med Tekniska Verken:

Telefon: 0980 – 707 23, E-post: info@tvab.kiruna.se

Det är viktigt att alla är med och betalar sin del.

VI VILL SÄGA TACK!

Tack till alla er som besökte oss på vår koncerndag i Folkets Hus under vintermarknaden i februari. Det är värdefullt för oss att få träffa och prata med er. Nästa tillfälle blir till Kirunafestivalen. Hoppas vi ses då.

Läs mer om vår medborgardialog på www.kiruna.se/dialog

Kiruna kommun, Kirunabostäder, Tekniska Verken

Mångkulturell dag på biblioteket

■ ■ **Den 31 januari var det öppet hus** på biblioteket med levande musik, biblioteksvisningar varje heltimme och demonstration av databasen Press Reader. Den nya broschyren om biblioteken i Norrbotten på olika språk lanserades samtidigt. På barnavdelningen visades sagor på olika språk, bland annat boken Noras pulka som finns på Polarbibblos hemsida. Ballonger, fika och bakelser uppskattades!

Arrangemanget var välbesökt och kommer att bli ett årligt återkommande inslag. Stort tack till alla som kom till biblioteket denna dag!

Text och foto: Mari Norberg

Barra Mac Cana spelade och sjöng irländska sånger.

Det händer på Stadsbiblioteket

Vill du veta vad som händer på stadsbiblioteket? Ladda ner programbladet på vår hemsida:

www.bibblo.se eller på vår **facebook**sida:

Kiruna Stadsbibliotek

Välkommen till Stadsbiblioteket!

Muhammad Badra spelade och sjöng.

Biblioteksvisningar varje heltimme.

Korttidsplatser på Ängsgården

■ ■ I dag finns våra korttidsplatser i Vittangi på Ängsgården. Där finns fyra platser i en ny, liten enhet samt tre platser inne på Ängsgården för att kunna ta emot brukare som fått beslut om korttidsplats, vilket bedömts av en biståndshandläggare.

Platserna kan användas när man väntar på bostadsanpassning, när närstående som tar hand om brukaren behöver avlastning eller av annan anledning inte kan ha brukaren hemma. Korttidsplatsen ska vara under en kort tid och planering för hemgång ska ske i samråd med biståndshandläggare och hemtjänst eller anhörig/godeman. Text: Ylva Eriksson

FÖLJ OSS!

Ängsgården i Vittangi har ett instagramkonto. Följ oss. Kontot heter [ängsgårdenvittangi](#)

Teater på äldreboenden

■ ■ I mars besökte Tornedalsteatern äldreboenden i Kiruna. Det är en beställningsproduktion, som gör sin tredje turné på äldreboenden runt om i Tornedalen och Kiruna. Föreställningen är interaktiv och teaterensemblen från Övertorneå stimulerar genom sång, musik och talad dialog på meänkieli, finska och svenska de äldre att minnas och berätta om gamla tider.

– Det var ett arrangemang som både brukare och närstående uppskattade, berättar avdelningschefen Ylva Eriksson.

Turnén är ett resultat av att Kiruna kommun från och med år är medlemskommun i Tornedalsteatern.

På ny tjänst

Ann-Christin Samuelsson,
tf tillväxtchef

Lars Bäckström,
tf förvaltningschef
Stadsbyggnadsförvaltningen

Dags för landsbygdsturné

■ ■ Kiruna kommun och Företagarna i Kiruna planerar att besöka byarna. Kommuninvånarna ska under informella former kunna ställa frågor om företagande, godmannaskap, förvaltarskap, räddningstjänst, bygglov och miljöfrågor.

- 9 maj Karesuando Eurosuandohuset, kl. 11.00-14.00
- 18 maj Vittangi Folkets hus, kl. 11.00-14.00
- 1 juni Abisko naturvetenskapliga station, kl. 11.00-14.00

Vi bjuder på fika! Varmt välkomna!

Våga fråga på plats i Vittangi i vår

■ ■ Våga fråga är en del av socialtjänstens service till kommunens invånare. I vår kommer vi till Församlinghemmet i Vittangi, kl. 14.00-18.00:

torsdag 20 april, måndag 8 maj, måndag 29 maj och måndag 12 juni.

Du kan fråga om allt som gäller socialtjänstens verksamhet som relationsfrid, missbruk, behandlingsalternativ, föräldrautbildningar eller helt enkelt det du själv undrar över. Våga fråga är en informativ verksamhet så du behöver inte ha behov av våra tjänster för att komma, utan bara vara nyfiken på vår verksamhet.

Givetvis bjuder vi på fika! Varmt välkommen

Team Ripan tågar in i Arcushallen.

Kirunas team Ripan på SPECIAL OLYMPICS

■ ■ Det blev en färfyllad dag för team Ripan från Kiruna som deltog i Special Olympics den 16 mars. 25 deltagare och sammanlagt 34 personer åkte med från Kiruna till Arcushallen i Luleå där tävlingarna hölls.

Dagen var fullspäckad med olika aktiviteter; innebandy, curling, kast med kula,

längdhopp, pingis, löpning, boccia med mera. Arrangör är Parasport Norrbotten och deltagare från gymnasiesärskola och dagligverksamheter i hela Norrbotten deltar.

– Det gick väldigt bra. Det är ett omtyckt och uppskattat evenemang, säger verksamhetsledare Annika Lindström.

Monica Päiviö, Niclas Unander och Emil Mämmi var tre av 25 deltagare för team Ripan.

Foto: Ulrika Isaksson

Kom och jobba med oss i sommar!

Vill du prova på ett spännande och omväxlande jobb? Vill du arbeta med människan i fokus? Då har vi jobbet för dig! Vi söker dig som har vårdutbildning, annan utbildning eller erfarenhet som vi bedömer som lämpligt.

Till sommaren behöver vi vikarier inom särskilda boenden, hemtjänsten, LSS-boenden, socialpsykiatri, personlig assistans och HVB hem, i Kiruna C och östra kommundelen:

- Undersköterskor/vårdbiträden
- Vårdare
- Legitimerade sjuksköterskor/distriktssköterskor
- Personliga assistenter
- Handledare
- Ekonomibiträden till särskilda boenden.

Sommarjobben omfattar semesterperioderna: Introduktion vecka 24

- 1:a perioden vecka 25-28
- 2:a perioden vecka 29-32

(Avvikelser kan förekomma i perioderna d v s sluta/börja tidigare eller senare.)

FRI FRISKVÅRD
Alla semestervikarier i Kiruna kommun har fri friskvård på flera anläggningar under semestervikariatet.

UNDER 18 ÅR?

Du som är under 18 år kan söka feriearbete. Besök vår hemsida får du veta mer. www.kiruna.se

Läs mer på www.kiruna.se
Välkommen med din ansökan!